

ISHRANA BREMENITIH KOZA

Da bi se dobio zdrav i vitalan podmladak koze treba dobro hraniti u toku perioda bremenitosti. Period bremenitosti koza se prema njihovim potrebama u ishrani može podeliti na dva erioda.

Prvi period obuhvata prvih 15 nedelja skoznosti i koze u ovom periodu, nemaju nekih osebnih potreba u pojačanoj ishrani. Zbog toga ukoliko koze imaju na raspolaganju kvalitetnu ispašu, onda ona zadovoljava sve njihove potrebe. U tom periodu količina mleka se znatno smanjuje takođe, apetit koza postepeno opada sve do sredine zime.

Drugi period bremenitosti obuhvata zadnjih mesec i po dana pre jarenja koza. U pogledu ishrane ovo je i najkritičniji period u čitavom godišnjem proizvodnom ciklusu koza.

Potrebe koza u svim hranljivim materijama značajno se povećavaju u ovom periodu. One su potrebne kozi da obezbedi kako normalan porast ploda, koji tada vnajintenzivnije raste, tako i za stvaranje rezervnih materija u organizmu koje su potrebne lučenje mleka posle jarenja. Prema nekim iskustvima veća upotreba kabastih hraniva, tokom visoke bremenitosti se smatra dobrim, jer će tako

hranjene životinje nastaviti sa takvom ishranom i posle jarenja. To ima povoljan uticaj i na ishranu koncentratima (kada koza uzima više kabaste hrane može da joj se da i više koncentrata). Rezultat takve ishrane je i povećana proizvodnja mleka. Kod tako hranjenih koza, retko se događaju problemi u organima za varenje, koji se dešavaju pri naglom povećanju koncentrata u obroku koza u prvom delu laktacije.

Za ishranu koza u poslednjoj fazi skoznosti najpodesniji su seno dobrog kvaliteta i određena količina koncentrata.

Ishrana sa koncentratom može započeti na 6-8 nedelja pre jarenja sa količinom od 200 gr po kozi na dan. Količina sena treba da se kreće do 2,5 kg na dan.

U drugoj polovini bremenitosti obrok kod visokoproduktivnih koza mogao bi se sastojati od 2,5 kg sena i oko 300 gr koncentrata. Ukoliko je kvalitet sena slabiji onda se količina koncentrata u obroku povećava. Takođe, u smešu se uvode i hraniva koja su bogata proteinima (najčešće suncokretova i sojina sačma). Na nekoliko dana pre jarenja obrok se smanjuje za jednu četvrtinu ili čak za polovinu, kako bi se koza lakše ojarila. Obrok pored umanjenja, poželjno je da bude sastavljen od kvalitetnijeg kabastog hraniva (sena), kako bi se na taj način umanjila mogućnost preranog nalivanja mleka u vimenu.

Odgajivačima koza se u zavisnosti od mlečnosti koza preporučuju orijentaciono sledeći obroci:

Tehnika i organizacija ishrane koza

U samoj organizaciji ishrane i celokupne proizvodnje koza od velikog je značaja tehnološki postupak, koji predviđa redosled u davanju pojedinih hraniva, broj kao i vreme hranjenja koza.

Redosled hranjenja.

U principu prvo treba davati ona hraniva koja se brzo i u potpunosti pojedu od strane koza, a to su koncentrovana i sočna hraniva, pa tek onda kabasta (seno). Pri ishrani koza hranu treba davati u kontinuitetu i bez zastoja, kako bi koze imale dovoljno vremena za odmor i mirno preživljanje. Silažu i ostala hraniva sa specifičnim mirisima koji lako prelaze na mleko, treba davati posle muže.

U toku zimske ishrane kabasta hrana se kozama daje 3 puta dnevno, a koncentrat 2 puta (sem kod koza sa većom mlečnošću kada se koncentrat daje i 3 puta dnevno). Tako se, koncentrat i seno daju u zavisnosti od proizvodnje, ujutru i uveče, a sočna hraniva (repa i dr) kao i silaža, u podnevnim časovima.

Ukoliko u obroku nema sočnih hraniva onda se u tom periodu umesto njih daje jedna trećina dnevnog obroka sena.

Letnja ishrana koza uglavnom se zasniva na kombinovanju pašne i dodatku koncentrata.

Broj hranjenja

Koze se obično hrane 2 –3 puta dnevno što u mnogome zavisi od faze njihove proizvodnje. Kozama koje se nalaze u mesecima najveće mlečnosti, hranu treba davati češće (3 –4 puta dnevno), zato što na taj način bolje iskorišćavaju hranu. U odnosu na svoju telesnu masu, koza može da pojede veću količinu hrane u odnosu na ovce i goveda, ali na ishranu troši više vremena.

Vreme hranjenja

Vreme hranjenja treba odrediti prema redosledu i broju hranjenja i treba ga se redovno pridržavati. Koze se jako uznemiravaju kada hranu dobijaju sa zakašnjenjem. U toku zimskog perioda ishrana obično počinje u 6 časova ujutru, kada koze dobijaju prvu količinu dnevnog obroka, dok zadnje hranjenje pada oko 18 časova uveče. U toku letnje ishrane, pre izгона na pašu koze takođe, prvu količinu koncentrata dobijaju u ranim jutarnjim satima (5 –6 čas.).

Dr Nurgin Memiši